

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ
БЕЛОРУССКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ХИМИЧЕСКИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра неорганической химии

ФРОЛОВА
Ольга Петровна

СИНТЕЗ И ИССЛЕДОВАНИЕ ЛЮМИНЕСЦИРУЮЩИХ
СЛОЖНООКСИДНЫХ СИСТЕМ

Дипломная работа

Научный руководитель:
Кандидат химических наук,
доцент
Шевченко Гвидона Петровна

Допущена к защите

«___» _____ 2019 г.

Зав. кафедрой неорганической химии
кандидат химических наук, доцент Е.И. Василевская

Минск, 2019

РЕФЕРАТ

Дипломная работа представлена на 65 с., 33 рис., 7 табл., 39 источников.

Ключевые слова: алюминат стронция, алюмоиттриевый гранат, твердофазный синтез, коллоидно-химический синтез, флюоресценция.

В работе, с использованием различных препаративных приемов и методов синтеза (твердофазный и коллоидно-химический) синтезированы и исследованы структурно-фазовые и спектрально-люминесцентные свойства сложнооксидных люминесцирующих порошков на основе алюмината стронция и алюмоиттриевого граната, активированных ионами РЗЭ.

Установлено, что фаза SrAl_2O_4 без примеси независимо от типа допирующих добавок формируется только при использовании твердофазного синтеза прогревом прекурсоров 1500°C 1,5 часа на воздухе, при коллоидно-химическим синтезе наряду с SrAl_2O_4 образуется $\text{SrAl}_{12}\text{O}_{19}$. Установлено, что только после обработки в восстановительной среде, образцы $\text{SrAl}_2\text{O}_4:\text{Ce}^{3+},\text{Mn}^{2+}$ и $\text{SrAl}_2\text{O}_4:\text{Eu}^{2+},\text{Dy}^{3+}$ обладают флюоресценцией. Для системы SrAl_2O_4 , активированной ионами $\text{Ce}^{3+},\text{Mn}^{2+}$ и $\text{Eu}^{2+},\text{Dy}^{3+}$, показана возможность регулирования люминесцентных и флюоресцирующих свойств посредством разных методов синтеза (твердофазный и коллоидно-химический), режимом термообработки, варьированием количества допирующей добавки. Показано, что образцы $\text{SrAl}_2\text{O}_4:\text{Ce}^{3+}(1\%),\text{Mn}^{2+}(0,1\%)$, полученные коллоидно-химическим синтезом, обладают зеленой флюоресценцией ($\lambda=525$ нм), длительность которой 15 с ($\lambda_{\text{возб}}=312$ нм 10 мин), в отличие от твердофазных образцов, для которых это время составляет доли секунд. Увеличение количества Mn^{2+} не влияет на длительность флюоресценции независимо от метода синтеза. Образцы $\text{SrAl}_2\text{O}_4:\text{Eu}^{2+}(1\%),\text{Dy}^{3+}(2\%)$, полученные твердофазным синтезом, обладают длительной флюоресценцией, которая составляет ~ 50 мин ($\lambda_{\text{возб}}=312$ нм 10 мин), при использовании коллоидно-химического метода ~ 20 мин.

Синтезированы коллоидно-химическим методом соединения со структурой граната с использованием разных осадителей (аммиака и гидрокарбоната аммония) за счёт частичного гетеровалентного замещения катионов Y^{3+} и Al^{3+} в алюмоиттриевом гранате, активированном ионами церия, парой ионов Mg^{2+} и Ge^{4+} и изучено их влияние на спектрально-люминесцентные свойства. Установлено, что интенсивность аммиачных образцов в 3 раза больше по сравнению с интенсивностью гидрокарбонатных образцов. Синтезированы коллоидно-химическим методом образцы $\text{YAG}:\text{Ce},\text{Sm}$ и $\text{YAG}:\text{Ce},\text{Sm},\text{B}$. Установлено, что ионы церия сенсбилизируют люминесценцию ионов самария и повышают её интенсивность в 3 раза, а ионы бора дополнительно увеличивают в 1,2-1,5 раза.

РЭФЕРАТ

Дыпломная праца прадстаўлена на 65 с., 33 мал., 7 табл., 39 крыніцах.

Ключавыя словы: алюмінат стронцыя, алюмаітрыевы гранат, твёрдафазны сінтэз, калоідна-хімічны сінтэз, фасфарэсцэнцыя.

У працы, з выкарыстаннем розных прэпаратыўных прыёмаў і метадаў сінтэзу (твёрдафазнага і калоіднай-хімічнага) сінтэзаваны і даследаваны структурна-фазавыя і спектральна-люмінесцэнтныя ўласцівасці сложнааксідных люмінесцыруюшчых парашкоў на аснове алюміната стронцыю і алюмаітрыевага граната, актывавальных іёнамі РЗЭ.

Устаноўлена, што фаза SrAl_2O_4 без прымешкі незалежна ад тыпу дапіруючай дабаўкі фармуецца толькі пры выкарыстанні твёрдафазнага сінтэзу прагрэвам прэкурсораў пры 1500°C 1,5 гадзіны на паветры, пры калоідна-хімічным сінтэзе нароўні з SrAl_2O_4 утвораецца $\text{SrAl}_{12}\text{O}_{19}$. Устаноўлена, што толькі пасля апрацоўкі ў аднаўленчай асяроддзі, парашкі $\text{SrAl}_2\text{O}_4: \text{Ce}^{3+}, \text{Mn}^{2+}$ і $\text{SrAl}_2\text{O}_4: \text{Eu}^{2+}, \text{Dy}^{3+}$ валодаюць фасфарэсцэнцыяй. Для сістэмы SrAl_2O_4 актывавальной іёнамі $\text{Ce}^{3+}, \text{Mn}^{2+}$ і $\text{Eu}^{2+}, \text{Dy}^{3+}$ паказана магчымасць рэгулявання названых люмінесцэнтных і фасфарысцыруючых уласцівасцяў шляхам розных метадаў сінтэза (твёрдафазнага і калоідна-хімічнага), рэжымам тэрмаапрацоўкі, вар'іраваннем колькасці дапіруючай дабаўкі. Паказана, што парашкі $\text{SrAl}_2\text{O}_4: \text{Ce}^{3+}$ (1%), Mn^{2+} (0,1%) атрыманыя калоідна-хімічным сінтэзам, валодаюць зялёнай фасфарэсцэнцыяй $\lambda = 525$ нм: працягласць якой 15 з ($\lambda_{\text{узб}} = 312$ нм 10 хвілін), у адрозненні ад твёрдафазных парашкоў, для якіх гэты час складае доли секунд. Павелічэнне колькасці Mn^{2+} не ўплывае на працягласць фасфарэсцэнцыі незалежна ад метада сінтэза. Парашкі $\text{SrAl}_2\text{O}_4: \text{Eu}^{2+}$ (1%), Dy^{3+} (2%) атрыманыя твёрдафазным сінтэзам, валодаюць працяглай фасфарэсцэнцыяй, якая складае ~ 50 хвілін ($\lambda_{\text{узб}} = 312$ нм 10 хвілін), пры выкарыстанне калоідна-хімічнага метаду працягласць складае ~ 20 хвілін.

Сінтэзаваны калоідна-хімічным сінтэзам злучэння са структурай граната з выкарыстаннем розных осаджальнікаў (аміяка і гідракарбаната амонія) за кошт частковага гетэравалентнага замяшчэння катыёнаў Y^{3+} і Al^{3+} у алюмаітрыевым гранаце, актываванага іёнамі цэрыя, парай іёнаў Mg^{2+} і Ge^{4+} і вывучаны іх уплыў на спектральна-люмінесцэнтныя ўласцівасці. Устаноўлена, што інтэнсіўнасць аміячных парашкоў ў 3 разы больш ў параўнанні з інтэнсіўнасцю гідракарбанатных парашкоў. Сінтэзаваны ўзоры YAG: Ce, Sm і YAG: Ce, Sm, B. Устаноўлена, што іёны цэрыя сенсібілізуюць інтэнсіўнасць люмінесцэнцыі іёнаў самарыя прыкладна ў 3 разы, а іёны бору нязначна павялічваюць эфектыўнасць гэтай сенсібілізацыі ў 1,2-1,5 разы.

ABSTRACT

Thesis contains 65 p., 33 figs., 7 tab., 39 refs.

Keywords: aluminate strontium, aluminum yttrium garnet, solid-phase synthesis, colloid-chemical synthesis, phosphorescence.

In the work, using various preparative techniques and methods of synthesis (solid-phase and colloid-chemical), the structural-phase and spectral-luminescent properties of complex-oxide luminescent powders based on aluminate strontium and aluminum yttrium garnet activated by REE ions were synthesized and investigated.

It has been established that the SrAl_2O_4 phase without impurities, regardless of the type of dopant additives, is formed only when using solid-phase synthesis by heating precursors of 1500°C 1.5 hours in air, during colloid-chemical synthesis, along with SrAl_2O_4 , $\text{SrAl}_{12}\text{O}_{19}$ is formed. It was established that only after treatment in a reducing environment, the $\text{SrAl}_2\text{O}_4: \text{Ce}^{3+}$, Mn^{2+} and $\text{SrAl}_2\text{O}_4: \text{Eu}^{2+}$, Dy^{3+} samples have phosphorescence. For the SrAl_2O_4 system activated by Ce^{3+} , Mn^{2+} and Eu^{2+} , Dy^{3+} ions, the possibility of regulating the indicated luminescent and phosphorescent properties by means of different synthesis methods (solid phase and colloid-chemical), by heat treatment, by varying the amount of the dopant was shown. It was shown that the $\text{SrAl}_2\text{O}_4: \text{Ce}^{3+}$ (1%), Mn^{2+} (0.1%) samples by the colloid-chemical method of synthesis have green phosphorescence $\lambda = 525$ nm: the duration of which is 15 s ($\lambda_{\text{exc}} = 312$ nm 10 min), in contrast to solid-phase samples for which this time is a fraction of a second. Increasing the amount of Mn^{2+} does not affect the duration of phosphorescence, regardless of the method of synthesis. $\text{SrAl}_2\text{O}_4: \text{Eu}^{2+}$ (1%), Dy^{3+} (2%) samples obtained by solid-phase synthesis have a long phosphorescence of ~ 50 min ($\lambda_{\text{exc}} = 312$ nm 10 min), using the colloid-chemical method, the duration is ~ 20 min.

Synthesized colloid-chemical synthesis with garnet structure compound using different precipitants (ammonia and ammonium bicarbonate) due to partial heterovalent substitution of Y^{3+} cations and Al^{3+} in YAG doped with cerium, a pair of Mg^{2+} ions and Ge^{4+} and their effect spectral-luminescence properties. It has been established that the intensity of ammonia samples is 3 times higher than the intensity of bicarbonate samples. Samples of YAG: Ce, Sm and YAG: Ce, Sm, B were synthesized. It was established that cerium ions sensitize the luminescence intensity of samarium ions by about 3 times, and boron ions slightly increase the efficiency of this sensitization by 1.2-1.5 times.